Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Lausunto

11.05.2022

MIG-2210803
00.03.00
MIGDno-2022-1137

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta; HaV:n kuuleminen 13.5.2022, Maahanmuuttoviraston lausunto

Maahanmuuttoviraston näkökulmasta on tärkeää, että kansallinen lainsäädäntö mahdollistaa EU:n turvapaikkaviraston asiantuntijatuen hyödyntämisen osana Suomen turvapaikkaprosessia tilanteissa, joissa tukeutumisen ulkopuoliseen apuun arvioidaan tarpeelliseksi turvapaikkahakemusten tehokkaan käsittelyn mahdollistamiseksi. Suomen lainsäädäntö on tältä osin ollut puutteellista jo edellisen EU:n turvapaikka-asioiden tukivirastoa koskevan asetuksen (EU) N:o 439/2010 voimassaolon aikana. Suomi on toisaalta itse osallistunut EASOn operatiiviseen tukitoimintaan lähettämällä asiantuntijoita operaatioihin.

EUAA:n operaatioita on tällä hetkellä meneillään 9:ssä jäsenmaassa ja operaatioiden määrä tullee toimintaympäristön kehityksen, ml. Ukrainan sodan seurausten myötä, edelleen kasvamaan. Nykyisessä muuttoliiketoimintaympäristössä useampien jäsenmaiden järjestelmiin kohdistuu kasvavaa painetta. EUAA:n operatiivinen tukitoiminta on määritelty EU:ssa - erityisesti uuden EUAA-asetuksen määräysten muodossa - keskeiseksi solidaarisuuden työkaluksi, jolla pyritään varmistamaan jäsenmaiden turvapaikkajärjestelmien toimintakyky ja EU-lainsäädännön mukaisten velvoitteiden täyttäminen. Muita instrumentteja ovat vapaaehtoiset turvapaikanhakijoiden sisäiset siirrot sekä yleisemmin EU-viraston puitteissa tapahtuva käytännön yhteistyö järjestelmien yhtenäistämiseksi.

EUAA:n asiantuntijatukeen turvautuminen on Maahanmuuttoviraston näkökulmasta Suomenkin osalta nykyisessä toimintaympäristössä realistinen vaihtoehto tehokkaan turvapaikkaprosessin järjestämisen varmistamiseksi asetuksen mahdollistamissa tilanteissa. EUAA:n asiantuntijat ovat valmiiksi koulutettuja turvapaikka-alan asiantuntijoita ja uusi EUAA-asetus mahdollistaa asiantuntijoiden saamisen paikan päälle turvapaikka-asiantuntijoiden reservipoolista nopealla aikataululla. Uusi EUAA-asetus lähteekin siitä, että EUAA voisi tukea jäsenmaita nopeasti realisoituvissa muuttoliiketilanteissa.

Maahanmuuttovirasto on osallistunut aktiivisesti hallituksen esityksen valmisteluun ja antanut siitä lausuntonsa SM:lle 14.2.2022. Valmistelussa Maahanmuuttovirasto on pitänyt tärkeänä, että kansallinen lainsäädäntö valmisteltaisiin siten, että se sisältäisi mahdollisimman paljon liikkumavaraa EUAA:n operaatioissa työskentelevien asiantuntijoiden tehtävien määrittelyn

www.migri.fi

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

osalta. EUAA:n asiantuntijatuen hyödyntäminen tultaisiin Suomessa suunnittelemaan aina tapauskohtaisesti ja tilanteen edellyttämien vaatimusten perusteella.

Mitä tulee mahdollisten EUAA-asiantuntijoiden tehtävien suunnitteluun Suomessa ja henkilötietojen luovuttamiseen, Maahanmuuttovirasto pitää hyvänä, että esityksessä on todettu, että turvapaikkatutkinnassa ja päätöksen tiedoksiannossa välttämättömiä tietoja voivat olla kaikki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta koskevan lain 7 §:ssä tarkoitetut henkilötiedot sekä 8 §:ssä tarkoitetut erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat tiedot. Mikäli tukiryhmien jäsenet suorittavat turvapaikkatutkintaa, olisivat kaikki mainitut tiedot välttämättömiä tätä tarkoitusta varten. Maahanmuuttoviraston tulkinnan mukaan, mikäli tukiryhmien jäsenten tehtävät olisivat suppeampia kuin Maahanmuuttoviraston turvapaikkatutkintaa tekevien, olisi kutakin tehtävää varten etukäteen ennen tiedon luovuttamista määriteltävä näitä tehtäviä varten välttämättömät tiedot. Toisaalta on arvioitavissa, että tästä voitaisiin sopia turvapaikkaviraston kanssa tehtävän operaatiosuunnitelman yhteydessä.

EUAA-asiantuntijoiden mahdollisten tehtävien määrittelylle Suomessa arvioidaan aiheutuvan nykyisellään joitain käytännön haasteita siitä, että ulkomaalaisasioiden käsittelyjärjestelmän (UMA) sisältämät tiedot ovat järjestelmässä pääosin suomeksi (käyttöliittymä on sinänsä valtaosin englanninkielinen). Tietojen luovutus asiaryhmittäin on sinänsä mahdollista toteuttaa käytännössä käyttöoikeushallinnalla. Esityksessä todetaankin, että Maahanmuuttoviraston tulee valmistautua mahdollisesti tarvittaviin tietojärjestelmä- ja käyttöoikeusmuutoksiin ja tässä yhteydessä suoritettava arviointi siitä, mitä tietoja ja millä tavoin tukiryhmien jäsenille olisi välttämätöntä luovuttaa. Toisaalta esimerkiksi turvapaikkaprosessiin liittyvät koulutus-, tiedotus- ja tiedoksiantotehtävät voitaisiin Maahanmuuttoviraston arvion mukaan toteuttaa irrallisena UMA-järjestelmään pääsystä. Tässä yhteydessä voidaan todeta, että Maahanmuuttoviraston tietojen mukaan kansallisiin järjestelmiin pääsyyn liittyviä haasteita on viraston operaatioiden yhteydessä kohdattu eri jäsenmaissa.

Esityksen avun pyytämistä koskevissa säännöksissä on asianmukaisesti huomioitu EUAA-asetuksen 16 artiklan sisältö. Artikla mahdollistaa EUAA:n tuen pyytämisen paitsi suhteettomien maahanmuuttopaineiden tilanteessa, myös yhteiseen turvapaikkajärjestelmään liittyvien velvollisuuksien täyttämiseksi (artikla 16(1)a). Tuen vastaanottamisen, pyytämisen ja suunnittelun näkökulmasta kansallisen lainsäädännön tulee mahdollistaa avun pyytäminen kaikissa asetuksen 16 artiklan mukaisissa tilanteissa. Esityksessä on asianmukaisesti huomioitu, että EUAA:n operatiivinen tukitoiminta ei asetuksen säännösten mukaan rajoitu määritelmällisesti suhteettomien paineiden tilanteisiin. Avun pyytämisestä päätetään esityksen mukaan joka tapauksessa tapauskohtaisesti valtioneuvoston toimesta.

Maahanmuuttovirasto valmistelee parhaillaan asetuksen 19(6) artiklan mukaisen turvapaikka-asiantuntijoiden reserviä koskevan velvoitteen (Suomen kontribuutio 9 htv) täytäntöönpanoa Suomen osalta yhteistyössä EUAA:n kanssa. EUAA-asetuksen operatiivista ja teknistä tukea koskevien artiklojen

täytäntöönpanoa koskeva työ on ollut käynnissä vuoden 2021 lopulta ja EUAA:n tavoitteena on reservipoolin saaminen operationaaliseksi kesäkuussa 2022.

Johtaja,

ylijohtajan sijainen Antti Lehtinen

Erityisasiantuntija Tuomas Koljonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 11.05.2022 klo 17:28. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet -

Jakelu HaV

Tiedoksi Migri/johdon assistentti, oikeuspalvelu, turvapaikkayksikkö, vastaanottoyksikkö